

הערות וביאורים

בנגלה, חסידות, ובלקו"ש

מקץ
זאת חנוכה
גליון י (ל)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

שנת חמאה לחולדת כ"ק אדמור"ר (מוחריי"צ) נ"ע

ת ו כ ו ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת:

בענין קיום הדין "תן לה מדתה שתהא דולקת
ד . . . מערב עד בוקר" . . .
אי המס"נ הוא מצד חושך הגלות או מצד
ח . . . דירה בתחתונים . . .

נ ג ל ה:

מלוא שתפס ריבית אי יורדין לנכסיו יב
כלים שאין להם תוך דינם לענין קנין יב

ח ס י ד ו ת:

שאלה בענין המבואר בתניא פכ"ד יג

ג ל י ו נ ו ת:

בעלות בא"י לפני כיבושה יד
בענין הנ"ל טו
בענין הנ"ל טו
תירוץ להקושיא בקידושין ו, א. טז
חיוב נשים בהלל בחנוכה טז
סדר הברכות ד"שעשה נסים" ו"שהחינו" יז
אזלינן בתר הסעודה בברהמ"ז יח
ברכה במעקה יט

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' חיי שרה ש.ז. הביא דאופן אחד איך שמבארים הנס דחנוכה הוא שהנס הי' באיכות השמן, היינו שנחצצם כח השמן ודלק שמונה ימים, או שחלקו מלכתחילה את השמן שבפך לשמונה חלקים ובכל לילה היו נותנים ב מנורה חלק א' והי' דולק עד הבוקר, (כמ"ש הב"י), או שעירו את כל השמן שבפך למנורה, אלא שבכל לילה ולילה כלה חלק השמיני ממנה (כמ"ש הפר"ח) וע"ז כתב דאופן זה אינו מרווח כ"כ וז"ל: דער דיך ביי מנורה איז דאך אז "תן לה מדה שתהא דולקת מערב עד בוקר ושיערו חנמים חצי לוג" (ובהערה 23 שם מנחות פט, א. וש"נ. - הובא בפרש"י על התורה ר"פ תצוה. ובאמור (כד, ג) ומדה זו הוקבעה להם)... וע"פ הנ"ל קומט אויס, אז פון דעם צווייטן טאג און ווייטער האט מען ניט מקיים געווען דעם "תן לה מדה"... און אויך לאידך גיסא - עפ"ז קומט אויס אז יעדן טאג (א חוץ דעם אכטן) איז געווען ניט "מדה שתהא דולקת מערב עד בוקר" נאר דעם ערשטן טאג - אכט מאל אזויפיל (ובהערה 27 שם: אבל ראה פרש"י הנ"ל (בהערה 23) דמדה זו הוקבעה להם). דעם צווייטן - זיבן א.ז.ו. עכ"ל.

והנה פשטות הפי' בהערה 27 הוא, דלפירש"י דמדה זו הוקבעה להם לא קשה כלל קושיא זו - דלאידך גיסא - דאדרבה כיון דבליל הראשון נתנו השיעור דחצי לוג (להפר"ח) הרי זה קיום הדין ד"תן לה מדה".

ונמצא מזה דהדין ד"תן לה מדה" אפשר לבאר בב' אופנים: (א) דצריכים ליתן שמן רק כפי שצריך לאותה הלילה ולא יותר. (ב) דצריכים ליתן המדה דחצי לוג לעולם, ולא איכפת לך אם יש בו שיעור לידלק לכמה לילות, דלאופן הא' מובן היטב הקושיא דלאידך גיסא, דהרי בליל הא' הי' בו שיעור לכמה ימים, ואי"ז קיום הדין ד"תן לה מדה", משא"כ לאופן הב' (של פרש"י) לא קשה קושיא זו.

והנה ממה שבפנים השיחה הקשה הקושיא דלאידך גיסא, משמע דסב"ל הפי' כאופן הא', אלא דעפי"ז אינו מובן קושייתו בתחילה דהי' חסר הענין דחצי לוג והביא ע"ז מ"ש רש"י דמדה זו הוקבעה להם, דלכאור' אם בפנים השיחה סב"ל כאופן הא' ולא כפירש"י, מהו הנפק"מ אם הי' כאן חצי לוג או לא, ובפרט דלפי' הב"י שחלקו הפך לח' חלקים, הרי זהו קיום הדין ד"תן לה מדה", ואיזה קושיא ישנה כלל עליו?

- ולכאור' -

ולכאוף אפ"ל דהקושיא הוא ממה נפשך: דאם נאמר הפי' ב"תן לה מיתה" כאופן הב' דצריכים לעולם לחצי לוג, קשה על הב"י מכל לילה, ולהפר"ח עכ"פ מליל שני והלאה, ואם נפרש כאופן הא' קשה לאידך גיסא על הפר"ח דנמצא דעד ליל ח' לא הי' קיום הדין ד"תן לה מיתה" כיון שהי' שם שמן יותר מהשיעור מה שצריך בפועל לאותה הלילה.

וכן נראה שפי' הרב י.י.ל. אלטיין בהערות וביאורים גליון ו', ומוסיף שם להסביר דלאופן הא' מובן מ"ש בירושלמי דבילות קצרות עשו פתילות עבות, כדי שיכלה השמן בבוקר, דזהו מעיקר הדין כדי שיהי' מדה שתהא דולקת רק עד הבוקר ולא יותר, אלא דלאידך גיסא אפשר להביא ראיה מהירושלמי כאופן הב' דמיה זו הוקבעה להם, דאל"כ למה עשו פתילות עבות ולא נתנו פחות מחצי לוג, עיי"ש.

אלא דלכאוף דוחק קצת לפרש כן, דהרי בפנים השיחה לא רמז כלל שישנם ב' אופנים שונים בקיום הדין ד"תן לה מיתה", ואשר קושיא הא' היא לאופן הב' הנ"ל, והקושיא דלאידך גיסא היא לאופן הא', גם הרי כוונת השיחה היא לומר שב' פירושים -הן של הב"י, והן של הפר"ח- אינם מרווחים, ולהנ"ל נמצא דאם נפרש כאופן הא', ליכא שום קושיא מזה כלל על הב"י, דהרי באמת הי' כאן הקיום דתן לה מדה כפי מה שצריך לאותה הלילה.

ועי' ג"כ בהערות הת' ואנ"ש (נ.י.) גליון קי"ג סי' ב' שהקשה הרב ש.ד.כ. על מ"ש בהערה 27, דכיון דכוונתו כאן לומר דלפירש"י דמדה זו הוקבעה להם לא קשה כלל, ולא איכפת לן מה שהי' שם שמן לכמה ימים, א"כ הי' לו לצייין להרש"י שבירש"פ תצוה (שצויין בהערה 23) דשם מפורש, דאם יותר אין בכך כלום עיי"ש?

ואולי אפשר לבאר כ"ז (דאין כוונתו כלל לומר שישנם שני אופנים שונים בקיום הדין ד"תן לה מיתה" כנ"ל, אלא) דהנה מהפסוק "יערוך אותו מערב עד בוקר" ילפינן הדין ד"תן לה מיתה שתהא דולקת מערב עד הבוקר" (מנחות פט, א) ומבואר בגמ' שם דשיעור חכמים חצי לוג, ופירש"י (בפ' אמור, ועד"ז בר"פ תצוה) דמדה זו הוקבעה להם, (כמ"ש בהערה 23).

והנה יסוד דין זה הוא שציוותה התורה ליתן שמן ללילה אחד, מערב עד בוקר, ואפ"ל שזה כולל ב' פרטים: א) לא פחות מזה בכדי שישפיק לכל הלילה. ב) לא יותר מזה, היינו לשתי לילות וכו' (דזה ברור שכל נר הי' יכול להחזיק שמן לב' לילות, דזהו שיעור

לוג, כמבואר במנחות שם, דחד אמר מלמעלה למטה, שהתחילו לשער בלוג עיי"ש, וע"ז בא הדין דתן לה מדתה שיתן רק ללילה אחת ולא יותר).

ואפשר לומר דזהו מ"ש רש"י "ומדה זו הוקבעה להם" דלכאור' למה בעינן לעולם שיעור זה אפי' בלילות הקצרות? אלא דבאמת אי אפשר לצמצם בכל לילה להשים בו שמן בדיוק כמה שצריך לאותה הלילה, דהלילות משתנות בקייץ וחורף וכו', ולכן באו חכמים ושיערו דזה שכתוב בתורה "תן לה מדתה מערב עד בוקר" כוונת התורה היא לחצי לוג, דחצי לוג הוה השיעור דמערב עד בוקר" לעולם, ושיעור זה נעשה לשיעור בעצם מן התורה בקיום הדין דתן לה מדתה, דלא מסתבר שבכל לילה יהי' צריך לשיעור אחר.

(ועי' יומא פ, א, ששיערו חכמים דאין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת התרנגולת, וזה נעשה לשיעור מה"ת, דסומא אוכלין כביצה עיי"ש).

ואפשר להביא ראיה לזה ממ"ש בספרי ריש פ' בהעלותך "כאשר צוה ה' את משה: חצי לוג לכל נר" עיי"ש, ולכאור' קשה דמהגמ' הנ"ל משמע שהוא שיעור ששיערו חכמים. ושם מבואר דהוה שיעור מן התורה? (וכן הקשה בספר אור הישר מנחות שם. וביומא טו, א. וביפה עינים מנחות שם) אלא דלהנ"ל ניחא דאה"נ שמתחילה לא הי' ברור מהו השיעור של התורה, (ולכן מבואר בגמ' מנחות שם דפליגי אין שיערו אי מלמעלמ"ס, או מלמטלמ"ע ע"ש) אלא דאחר שנתברר הדבר דבעינן לחצי לוג, נעשה השיעור מן התורה, דלזה כיוון התורה.

היוצא מכ"ז דבקיום הדין ד"תן לה מדתה" יש כאן ב' פרטים, א) נתינת השיעור של חצי לוג, ב) ליתן שמן לליל א' ולא לב' לילות וכו', וזהו לכו"ע, ומה שכתב רש"י בר"פ תצוה ד"אם יותר אין בכך כלום" אין הפי' דיותר ליתן בו יותר מחצי לוג, דהיינו יותר מליל א', דזה אינו, דהרי כתיב מערב עד בוקר דוקא, ולא יותר אלא הפי' הוא, דכיון דחצי לוג, הוא הוא השיעור דליל א' כנ"ל, במילא לא איכפת לך אם יותר מזה, וגם הדעת זקנים מבעלי התוס' שחולק שם על רש"י וסב"ל כהירושלמי דבימי הקייץ עשו פתילות עבות, (וכן הביא רש"י ב' דעות אלו במנחות שם, ועי' ג"כ בתוס' שם) אין הפי' דזהו מצד עיקר החיוב דצריכים ליתן שמן רק מערב עד בוקר ולא יותר, אלא כמו שכתב שם דאין נראה לזרוק תמיד שמן הנותר וכו' מחמת כבוד וכו', ורש"י לא איכפת לי' בזה, אבל לא פליגי בעיקר הדין ד"תן לה מדתה".

- ונמצא -

ונמצא דאין כאן ב' אופנים שונים בקיום הדין
דתן לה מדתה כנ"ל, אלא דזהו ב' פרטים הנכללים בדין
זה.

ואם נכוונים הדברים יובנו בפשטות דברי השיחה
בפנים, דמתחילה מקשה הן להב"י והן להפר"ח דהי' חסר
הפרט דחצי לוג דמדה זו הוקבעה להם לעולם, והוה שיעור
בעצם כמו שהביא בהערה 23, (להב"י בכל לילה, ולהפר"ח
עכ"פ מליל שני), וממשיך דלאידך גיסא קשה (להפר"ח)
דהי' חסר כאן גם בפרט השני דצריכים למערב עד בוקר
דוקא, ולא לב' לילות, ולהפר"ח נמצא דבלייל א' הי'
שמך לח' לילות וכו'.

ומ"ש בהערה 27 "אבל ראה רש"י, דמדה זו הוקבעה
להם" אפ"ל דאין הכוונה דלפירש"י לא קשה כלל אלא דהפי'
הוא דעכ"פ בליל הא' הי' כאן קיום פרט הא' דבעינן
חצי לוג דזהו השיעור כנ"ל, והי' כאן הענין דתן לה
מדתה של חצי לוג, אבל אכתי קשה דסוכ"ס בנדון זה הי'
חסר פרט הב', מה שהי' אז שמך לח' ימים.

ועפי"ז תתורץ בפשטות קושיא הנ"ל למה לא ציינן
כאן לרש"י דר"פ תצוה שכתב בהדיא "ואם יותר אין בכך
כלום", דכנ"ל אין כוונתו כאן כלל לומר דלא קשה
לפרש"י ממה שהי' שמך לח' ימים, אלא לומר דעכ"פ הי'
כאן קיום הפרט דתן לה מדתה הקבועה דחצי לוג, (ואדרבה
אם הי' מציין לרש"י דר"פ תצוה, הי' מקום לסעות בכו
בכוונתו דלרש"י לא קשה כלל).

ופשוט דאין הנ"ל סותר למה שהביא בהערה 25
מתוס' הרא"ש דהדין דתן לה מדתה הוא רק לכתחילה ולא
לעיכובא עיי"ש, דהנה זה ברור דהדרשה דתן לה מדתה
הוה דרשה דאורייתא, אלא דסב"ל להרא"ש דזהו דין
דלכתחילה, אבל אין זה מעכב עצם המצוה דהדלקת הנרות,
ומצוות הדלקה שפיר מתקיים גם לולי זה, ועי' ג"כ
בספר עץ הדעת טוב שבת כא, ב. (בד"ה והנה) בענין זה.
(ולא כמו שהביין הנ"ל בגליון דהערות הת' ואנ"ש הנ"ל
עיי"ש).

אלא דעי' בלקו"ש פ' בהעלותך תשל"ח שכתב וז"ל:
... לדעת רש"י בפירושו עה"ת (בהערה 63: פרש"י ר"פ
תצוה. וראה ג"כ בפ' אמור כד, ג) האט מען אלעמאל
אריינגעגעבן שמן במנורה אין דעם זעלבן מדה ואופן
"שתהא דולקת מערב עד בוקר" פון "לילי טבת הארוכין",
עס זאל קענען ברענען די זעלבע צאל שעות... ובהערה
64 שם כתב וז"ל: משא"כ ע"ד ההלכה - ראה מנחות פט,
סע"א, בפרש"י כת"י שם ד"ה ומ"ד מלמטה. בפרש"י שם

ד"ה ושיערו חכמים בסופו. וראה תוד"ה אין עניות שם.
עכ"ל.

דמשמע מזה דבדרך ההלכה אין שיעור קבוע כפירש"י,
ומותר להשים יותר מחצי לוג, עיי"ש, וזה אינו כנ"ל.

אלא דלכאור' באמת גם לולי הנ"ל צ"ב, דשם משמע
בדרך ההלכה מותר להשים יותר מחצי לוג, אף שיש בו
שמץ יותר מליל א', וא"כ מהו קושייתו כאן בדרך ההלכה
דלאידך גיסא, ממה שבלייל הראשון הי' שמץ לשמונה ימים
כו', ועי' ג"כ ברבנו גרשום שם, וצריך לעיין בזה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש חיי שרה (שק"מ כסלו) ש.ז. מבאר שישנו
כו"כ מדריגות וסוגים בעבודת המס"נ, והחילוקי דרגות
שבהמס"נ הוא בין המסנ"פ דעבודת הצדיקים והמס"נ
דעבודת הבע"ח:

(א) מצד עבודת הצדיקים מוכרח להיות מס"נ, ואמנם
רק בתחילת היום בשעת ק"ש, ואח"כ במשך כל היום הנה
העבודה היא בסדר והדרגה ע"פ סו"ד, אלא שהמס"נ שבתחלת
היום מניח רושם על כל היום באופן שגם העבודה שע"פ
סו"ד (במשך כל היום) תהי' כדבעי בהתאם לרצון העליון,
אמנם המס"נ גופא הוא אצלו בהעלם,

(ב) מצד עבודת הבע"ח מוכרח שהרגש המס"נ יאיר
אצלו באופן גלוי במשך כל היום (עי' בפנים השיחה
בארוכה).

(ג) בעבודת הבע"ח גופא - כשחושך העולם הוא גדול
ביותר באופן שהוא מנגד לקדושה (אשר כללות העבודה
דדרא דעקבתא דמשיחא הוא עבודת התשובה, ראה ד"ה וראא
אל אברהם ושל"ח) דהעולם מונע ומעכב את בנ"י מעבודת
ה' הנה אז מוכרח שיעמוד תמיד בתנועה של מס"נ כל כל
צעד ושעל במשך כל היום.

והנה כפי שמשמע מהשיחה, מה שהענין דמס"נ נחוץ
מאד והכרחי (שצריך להגיע לעבודת המס"נ באופן תמידי
על כל צעד ושעל במשך כל היום) הרי"ז מצד שהחשך גדול
כ"כ עד שנכנס לגדר הקדושה והוא מבלבל ומנגד לאור
הקדושה והוא פשוט מונע ומעכב מעבודת ה', ולכן עיקר
העבודה של יהודי מוכרחת להתבטא ב"ללחום עם חשך
העולם".

ואמנם ענין זה דורש ביאור לכאורה, דמה צורך
להגיע לזה הטעם, דההכרח למס"נ הוא מצד חשך העולם.

- והרי -

והרי בין כך ישנו סיבה המכרחת את גודל נחיצות הענין דמס"נ והוא, מצד העבודה המוטלת בעיקר על דרא דעקבתא דמשיחא (כמבואר בד"ה באתי לגני הושי"א, ובלקו"ש ח"ג ע' 778) לעשות לו ית' דירה בתחתונים. ובשביל הצלחת העבודה דלעשות לו ית' דירה בתחתונים מוכרחים להשתמש בכח המס"נ כי כשעבודתו היא ע"פ טו"ד, במדידות והגבלות הרי אז לא יצליח, ודוקא כשהולך במס"נ למעלה ממדוה"ג ביכולתו להצליח (כמבואר בלקו"ש וישלח ש.ז. בסופו) וראה גם לקו"ש ח"א ע' 91 "מצן דארף זיך ניט באנוגענען דערמיט וואס מען מאכט ליכטיק ביי זיך אין שטוב ... נאר מען דארף לייגן השתדלות אויף צו באלייכטן די גאס ... דער צוגאנג צו דעם דארף זיין מיט מסירת נפש ... מאן קוקט אויף אים מיט א קרומער אויג, דארף ער ניט נתפעל ווערן און טאן מיט מסירת נפש אויסצופירן די שליחות וואס דער אויבערשטער האט אים געשיקט ... און בשעת מען גייט מיט דעם וועג, ... מיט א מסירת נפש ... האט מען דעם צוזאג אז סוף סוף ווערט טאקע אזוי, עס ווערט ליכטיק אין גאס" עכ"ל בהנוגע לענינו. עכ"פ רואים דבין כך צריך להגיע לענין המס"נ מצד העבודה דדירה בתחתונים?

ואולי כוונתו בהשיחה באווארענען גם לאנשים כאלה שאין מתעסקים בהענין דלעשות לו ית' דירה בתחתונים דגם להם מוכרח בכ"ז העבודה דמס"נ כיון שהחושך גדול ביותר והוא באופן שמנגד לאור הקדושה וכו'.

ועפ"ז יומתק ביותר מה שמביא בהשיחה הוגמא על אופן הג' (הנ"ל) מר"ע שאמר "כל ימי הייתי מצטער כו' מתי יבוא לידי ואקיימנו" דכל ימיו הוא עמד בתנועה של מסירת נפש,

דלכאורה אינו מובן הדוגמא מר"ע, דהרי בהשיחה באופן הג' מדובר בנוגע הדרגא הכי נעלית שבמס"נ שהיא המס"נ דדרא דעקבתא דמשיחא (כמבואר בסד"ה ויאמר משה עטר"ת (ע' תנד) ד"ה איש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" הוא בפרט מדרא דעקבתא דמשיחא בראותו גודל המס"נ שלהם, וראה גם בארוכה בד"ה כימי צאתך ה'תשל"ט) ואילו בנוגע ר"ע מבואר בד"ה וירח ה'ת"ש דהמס"נ שלו איננה אמיתיות ענין המס"נ (כמבואר שם הטעם לזה. מצד שלבד זאת שהי' לו רצון ותשוקה לזה הרי"ז הי' ע"פ שכל בהשכלה מסודרה במשל ונמשל ומה במקום חיותנו כך שלא במקום חיותנו עאכו"כ, ומס"נ הבא מצד השכל אינו ענין המס"נ בעצם מהותו) ולפי"ז מהי הדוגמא מר"ע. ובפשטות הנה כוונתו בהשיחה להביא דוגמא לא לכללות האופן הג' אלא לפרט אחד, והוא:

- שהמס"נ -

שהמס"נ צריכה להיות בגליו ובפועל כל הזמן - לזה הוא מביא ראי' מר"ע שאצלו הי' התנועה של מס"נ, (הגם שאינה אמיתיות הענין דמס"נ אבל בודאי גם היא נקראת בעצם "מסירת נפש" אלא שלגבי למעלה הימנה איננה אמיתיות הענין דמס"נ) באופן של "כל ימי".

ואמנם בעומק הענין י"ל לכאורה שהכוונה בהשיחה להביא לא לבד דוגמא לזה שהוא צריך לעמוד בהתנועה דמס"נ כל הזמן אלא גם ביאור כללי באופן הג' דמס"נ המדובר בהשיחה.

ויובן בהקדים החילוק שבין עבודת א"א לעבודת רע"ק, דעבודת א"א היא עבודת הצדיקים (כדמשמע מהמבואר בד"ה הנה אנכי כרת ברית חרנ"ד ובד"ה וירח הוי' תש"מ דהכריחת ברית דאברהם הי' על תומ"צ (דתומ"צ הוא כל כללות עבודת הצדיקים) וכמפורש בד"ה ושננתם לבניך (ט"ו באב ה'תשל"ח) דעבודת א"א היא כללות ענין עבודת הצדיקים להמשיך אלקות בעולם מלמעלה למטה, וכדלקמן) ועבודתו של רע"ק היא עבודת הבע"ת, וכמבואר בלקו"ש ח"ו (ע' 124) דכיון שהוא הי' בן גרים והתחיל ללמוד כשהי' בן ארבעים שנה לכן היתה עבודתו בתנועה של חשובה.

וההפרש שבין עבודת הצדיקים (א"א) ועבודת הבע"ת (רע"ק) הוא כמבואר בד"ה תקעו רס"א ובכ"מ:

דעבודת הצדיקים היא בדרך המשכה מלמעלה למטה - להמשיך אלקות בעולם כמו שהוא מצ"ע (עולם מל' העלם והסתר), שלכן דוקא ע"י עבודתם נעשה דירה בתחתונים (כמבואר בהמשך חרס"ו ע' תקלג), וכך מפורש בנוגע לאברהם אבינו (ראה לקו"ש תולדות תשל"ט) דעבודתו היתה בבחי' המשכה מלמעלה למטה. ומבואר גם בארוכה בד"ה באתי לגני התשי"א בנוגע גודל מעלת עבודת המס"נ של א"א שהי' לגמרי למעלה מן השכל שלא חיפש לעצמו כלום ואפי' לא מס"נ, ובמה התבטא המס"נ שלו - הוא ממשיך שמה (באתי לגני הנ"ל) לבאר דעבודת א"א היתה כמ"ש ויקרא שם בשם הוי' אל עולם א"ת ויקרא אלא ויקריא אז יענער זאל אויך שרייען, והיינו לפרסם אלקותו ית' בעולם, דע"י אברהם דוקא נעשה דירה בתחתונים כמפורש בתו"א ובתו"ח (פ' תולדות, פ"ב, פי"א). והמובן מזה דבצדיק כל הענינים שלו מתבטאים בכללות העבודה דהמשכת אלקותו ית' מלמעלמ"ט, וכך מוצאים בנוגע לא"א דהמס"נ שלו התבטא (האט זיך ארויסגעזאגט) בהענין דלעשות לו ית' דירה בתחתונים.

דעבודת הבע"ת (רע"ק) הוא מלמטה למעלה שזהו

- מקץ - זאת חנוכה ה'תשמ"מ -

ענין היציאה מהעולם, דערהויבן דעם מטה פון זיין נידעריקייט אבל מקום המטה גופא ווערט ניט באלויכטן (כמבואר בלקו"ש תולדות תשל"ט) ואי"ז הענין דדירה בתחתונים. הרי שעבודת המס"נ דר"ע התבטא בהענין דעילוי ושלימות עבודתו בנוגע לעצמו.

וע"פ כ"ז יצא לנו שיסנו ב' סוגים בעבודת

המס"נ:

(א) ע"ד א"א, המס"נ מתבטאת בהענין דלעשות לו ית' דירה בתחתונים. וזה מורה גם על גודל מעלתה של מס"נ זו והיינו גודל הביטול שבמס"נ זו דאינו מרגיש את מציאותו כלל וכלל והוא בטל בתכלית מכל וכל, וכמפורש בד"ה באתי לגני התשי"א בנוגע לא"א וגורל מעלת המס"נ שלו הוא מצד זה שלא חיפש לעצמו כלום ואפי' לא מס"נ.

(ב) ע"ד רע"ק, המס"נ מתבטאת בהענין דלמלאות רצונו ית' בנוגע לעצמו והיינו בנוגע לעבודתו להשי"ת מה שהוא נצטווה לקיים תומ"צ, והיינו ע"ד מה שרע"ק רצה להגיע למס"נ מצד עילוי ושלימות עצמו, אמנם אין הכוונה פה כמו שהוא כפשוטו אצל ר"ע שנשתוקק למס"נ בכדי להגיע לשלימות הנפש, אלא כאן הכוונה ד"שלימות עצמו" הוא, דכיון שהעולם מנגד ולא מניח לו לקיים תומ"צ לכך צריך ומוכרח הוא לעמוד בתנועה דמס"נ תמיד במשך כל היום כדי שאצלו לא יהי' חלישות בעבודתו, ומס"נ זו היא דר' נמוכה מהמס"נ דא"א כיון שבמס"נ זו אינו בטל בתכלית ומרגיש את מציאותו, ואדרבא מצד מציאותו הוא מוסר את נפשו.

וע"פ כל הנ"ל אולי י"ל דזהו עומק הכוונה שבה שבהשיחה דמה שמביא מר"ע אינו רק בכדי להביא דוגמא לפרט זה שבמשך כל ימיו צריך להיות בהתנועה דמס"נ אלא זה גם בתור באווארעניש לאנשים כאלה שאינם מתעסקים בהענין דלעשות לו ית' דירה בתחתונים דגם להם (כיון שהחשך גדול כ"כ והוא מנגד לאור הקדושה) מכרחת העבודה דמס"נ שעי"ז דוקא לא יפול ממדריגתו,

ומובן גם דעיקר וגודל המעלה של המס"נ (דדרא דעקבתא דמשיחא שהוא הדרגא הכי נעלית כנ"ל) אינו ע"ד המס"נ דרע"ק אלא ע"ד המס"נ דא"א, וכמבואר בארוכה בד"ה באתי לגני התשי"א ההוראה בפרט לדורנו זה דרא דעקבתא דמשיחא מעבודת המס"נ דא"א, וראה גם בלקו"ש ח"ג (ע' 777) דעיקר ההדגשה לנו מעבודת א"א הוא העבודה דבא "בימים" לפעול בתחתונים, בחי' הזמן כי דוקא עכשיו בזמן דחשך והעלם הוא העבודה דדירה בתחתונים, ואמנם ישנו גם אופן עבודת המס"נ ע"ד רע"ק הנוגע גם לדורינו זה, וכדלעיל,

- ואמנם -

ואמנם משמעות השיחה אינה מוכיחה כן, כי לפי מה שמשמע בהשיחה הנה המדובר הוא בנוגע באו"א גם לאלה שעוסקים בעבודה דדירה בתחתונים, וע"כ נראה לומר באו"א,

- המשך יבוא אי"ה -

מנחם מענדל רסקין

נ ג ל ה

ג. עי' בריטב"א קידושין ו, ב. דהמקדש בריבית שלקח מהאשה הוה קידושין דהוא קונה זה בקנין גמור, ועי' אבני מילואים סי' כ"ח ס"ק כ"ב שהאריך בזה, וכן הוא דעת רש"י כאן, דלכך פי' קושיית הגמ' ריבית מעלייתא - לא דאינה מקודשת - אלא דאמאי קרי לי' הערמת ריבית, ועי' ג"כ בלשון רש"י ה"ג כבר מחוייבת וכו', משמע דזה הוה חוב גמור, ועי' ג"כ בלקו"ש חי"ב פ' בהר (ב) שהאריך לבאר דגם לשיטת הסור והמחבר וכו' כשקיבל המלוה את הריבית אי"ז ענין של גזל אצלו, דבודאי קונה זה, ואלא יש מצוה דרמי עליו רחמנא להחזיר עיי"ש בארוכה דלכך אין יורדין לנכסיו של המלוה רק כופין אותו כמו שכופין לקיים את המצוות.

ולפי כ"ז צ"ע במ"ש הש"ך יו"ד סי' קס"א ס"ק ח' דאם המלוה לקח הריבית מתחילה בע"כ של הלוה, אז יורדין לנכסיו וכו', ולכאן צ"ע דכיון דמצד דיני ממונות יש כאן חוב על הלוה, וגם כשקיבלו הרי הוא קונה זה לגמרי, וא"כ למה אם לקח בע"כ יורדין לנכסיו, הרי מצד דיני ממונות שפיר תפס ממון שלו, ולמה יורדין לנכסיו? וצ"ע בזה.

י.י.מ.

תל' תו"ח 770

ד. קבלתי מכתב מרב אחד ובו הקשה לי קושיא אחת והניח בצ"ע ואציע את השאלה לפני המעיינים ב"הערות וביאורים".

וז"ל הנ"ל:

בב"מ דז, ב: ואמר מר זוטרא משמי' דרב פפא האי משכנתא באתרא דמסלקי מסלקי לי' ואפי' מתמרי דאבודיא ואי אגבהנהו בסיסני קננהו ולמגן דאמר כליון של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח אפי' דלא אגבהנהו בסיסני קננהו, ע"כ.

- ובספר -

ובספר מחנה אפרים הל' מכירה קנין חצר סי' י"א כתב: והא דכליו של אדם קונות לו, הי' נראה דהיינו דוקא בכלי שיש לו תוך אבל כלי שאין לו תוך לא קנה, ולכאו' הי' נראה כן מההיא דפרק הנזקין גבי מתני' דמצודות חי' ועופות יש בהם גזל מפני דרכי שלום יע"ש, אבל ממהיא דפרק הרבית גבי משכנתא הנ"ל מוכח דאפילו כלי שאין לו תוך כגון מחצלאות קונה לו וכו' אבל מ"מ נקטינן דלאו דוקא כלי שיש לו תוך אלא אף מחצלאות קונות לו עכ"ל, הרי שהוכיח מהש"ס הנ"ל דינו. ולכאו' קשה עליו דהרי בתוס' סוכה דף כ' ע"ב ד"ה מסככיך דהאי בודיא בודיא יש לה תוך וז"ל עשוי' היא לקבל תמרים כדאשכחן בכתובות פרק הנערה זיל הב לי' מתמרי דעל בודיא וכו' עיי"ש הרי משמע דבודיא דתמרי זהש"ס מיירי בב"מ היינו שיש לו גדפנא דהרי הוא עשוי לקבל תמרים, וא"כ יש לה תוך והוא סתירה להמחנה אפרים עכ"ל הרב הנ"ל.

ישעי' זוסיא ווילהעלם

ישיבה גדולה

קאראקאס

ח ס י ד ו ת

ה. בתניא פכ"ד איתא שאדם העובר עבירה הוא גרוע מהקליפות וסט"א ומסביר שם "כי היא אינה מלובשת בגוף חומרי יודעת את רבונה ואינה מורדת בו" ועפי"ז צ"ל המבו' במאמר באתי לגני תשי"ג כי האדם העובר עבירה הוא גרוע מהקליפות וגם מאו"ה. ולכאו' הרי או"ה הם מלובשים בגוף, ובאמת בתניא גופא צ"ל כי הרי מביא שם אח"כ "וכמא' בלעם לא אוכל לעבור כו'" והרי בלעם הי' מלובש בגוף.

וגם צלה"ב בהערה לד"ה באתי לגני המודפס בסופו שמבי' שם שגם באו"ה שייך שיעבור עבירה וזה מצד הרוח שטות, שא"כ מה הפי' שהוא גרוע מאו"ה מאחר שגם אצל או"ה שייך שיעבור עבירה ומה הפירוש שהוא גרוע מנכרי כזה שאינו עובר, א"כ מהי הקושיא שמקשה בהמאמר שם מזה שאו"ה עוברים על שיתוף לפי הס"ד שהם מחוייבים בזה. והרי עכ"פ הוא גרוע מנכרי כזה שאינו עובר על שיתוף, כי מאחר שלפי הס"ד הרי או"ה מצווים על השיתוף הרי בודאי שיש נכריה כאלו שמאמינים באחדות.

הרב פנחס קארף

- משפיע בישיבה -

ג ל י ו נ ו ת

ו. בגליון ח (כח) ס"א הקשה הרב א.י.ב.ג. במה שהביא בלקו"ש פ' לך בדעת הרמב"ם לענין זה שהבעלות והקנין ממון דא"י כבר הי' לישראל מזמן האבות.

לשון אדמוה"ז בקו"א הל' הפקר, אלא שאעפ"כ לא נקנית להם אלא בחזקה המועלת. ובלקו"ש פ' תולדות לדעת רש"י שלא הי' בעלות וקנין ממון לפני כיבוש הארץ, והביא לשון זה מאדה"ז, והביא שם בהערה, ואולי י"ל שהוא ע"ד מש"כ בצפע"נ הל' תרומות, דלאחר כיבוש זכו למפרע, ומקשה דמשמע לכאור' דגם לשיטת רש"י נראה שזכו למפרע, ומה ההפרש בין דרך הפשט שלא אמרינן אמירתו של הקב"ה מעשה, לדעת המדרש שאמירתו של הקב"ה מעשה. ומסיים שאם נאמר דלרש"י זכו ע"י כיבוש רק מאז ולהבא, א"כ מה מקום להערה זו בביאור שיטת רש"י.

והנה בהשקפה ראשונה הי' אפ"ל מזה דבליקוט לפ' לך לא הביא ההסברה בשו"ע אדה"ז דזכו למפרע כמו שהביא בפ' תולדות דזהו החילוק בין דעת הרמב"ם, הלכה, ומדרש, לדעת רש"י, דלדעת המדרש והרמב"ם הוי שלהם תיכף ולא שנעשה למפרע, משא"כ לדעת רש"י שזכו למפרע ופשוט שחילוק גדול בזה (גם להלכה כמובן גם מהמבואר בצפע"נ לרמב"ם תרומות שם) שלדעת המדרש אמירתו מעשה שנעשה מזמן אמירתו (וכבר נתתי) ולרש"י רק כאילו היא עשוי'.

אבל נראה, ובהקדם שהמכוון בהבאת דברי אדה"ז בב' הליקוטים הוא לב' ענינים:

בלקו"ש לך הביאו לענין זה. שאף שכבר הי' שלהם הוצרכו לעשות פעולה, "חזקה המועלת", ורק לשון זה הביא מקו"א, ובלקו"ש תולדות הובא כל לשון אדה"ז שם הקב"ה נתן כו' והיינו לענין המבואר שם בפנים א) (א) שהבעלות של ישראל נעשית ע"י נתינת הקב"ה (ובמילא מובן שהוא ע"י אבות הארץ כמבואר שם), ב) שנתנת בע בעלות זו בא ע"י פעולת בנ"י כיבוש הארץ. שב' ענינים אלו מבוארים מל' אדה"ז שם. א) הקב"ה נתן להם מורשה כו', כיון שהקב"ה נתנה להם דינה כמתנה, ב) "ואף שאעפ"כ לא ניקנית להם אלא בחזקה המועלת".

ובפשטות המשך הלשון, ואולי י"ל שכאן ע"ד מש"כ הצפע"נ הוא בביאור דברי אדה"ז ולא בביאור דעת רש"י שבפנים כי לשון אדה"ז הקב"ה נתן להם מורשה כו' (וכן ממה שמביא בקו"א שם, מאמר הגמ' ב"ב ק, א לענין מכירה) שהוא כעין מש"כ בגמ' ב"ב קיט, ב "ירושה היא לכם

מאבותיכם", שלמדוהו מהכ' ונתתי אותה לכם מורשה, משמע קצת שהנתינה ע"י הקב"ה מתייחס ללפני הכניסה בפועל.

(אבל להעיר ממש"כ שם "וגם לשבטים נתחלקה ע"פ ה' באורים ותומים כו' שזה הי' לאחר הכניסה, אבל י"ל דעיקר כוונתו לומר שהי' הנתינה מאת ה' לפני החזקה בפועל). משא"כ בדעת רש"י מפורש "ברצונו נתנה לנו", לאחר ש"לקחה מהם" והיינו דוקא ע"י הכיבוש, וכמבואר בלקו"ש ח"ה שם בארוכה ויש להאריך בזה). אף שאינו מושלל ואפשר לפרשו גם בדעת רש"י. וי"ל עפ"ז הלשון כאילו היא עשויה דמכיון דזה שנקנית א"י לבנ"י ע"י כיבוש, אי"ז מצד המעשה שלהם, כ"א שבזה הי' נתינת הקב"ה, בעלות על גוף הארץ. ונתינה זו שייכת לדיבור הקב"ה ובפרט בברית בין הבתרים, לכן אמרינן כאילו היא עשויה. (ע"ד שאמרינן במעכשיו ועד ל' יום שנעשה שנעשה למפרע) משא"כ אמירתו של הקב"ה מעשה, ודו"ק, ויש להאריך בזה.

* * *

ז. להלן שם מקשה בנוגע להיסוד בב' שיחות דקדושה בא"י נעשית דוקא ע"י הכיבוש, מר"ה יג, א. דבעי שם עומר שהקריבו ישראל בכניסתם לארץ מהיכן הקריבוהו, ומדוע לא מקשה הגמ' בפשטות דמכיון דלא הי' עדיין קדושת הארץ, הרי אין העומר בא מחו"ל דכתיב ממושבותיכם (ומתרץ זה ואפ"ל דכיון דאיכא ר"י בר רבי יהודה דסב"ל דעומר בא ג"כ מחו"ל לכן הקשה מקצירכם).

והנה קושיא זו אינה שייכת להשיחה וכבר הקשה כן במנ"ח מצוה ש"ב סק"ב ד"ה והנה (וכן התירוץ שכתב כ' שם ג"כ ואפ"ל דקאי אליבא דכ"ע אפי' לר"י בר"י במנחות, אלא דשקו"ט שם, עיי"ש).

ובעצם הענין כבר תירץ זה בצפע"נ עפ"י דברי המכילתא דעד שלא נבחרה א"י היו כל הארצות כשרות לדברות וא"כ קודם שנתקדשה א"י הי' כשר עומר גם מחו"ל.

* * *

ח. במה שהקשה שם מדוע מביא רש"י בע"ז נג, ב. לענין מש"כ מכדי ירושה היא לכם מאבותיכם ואין אדם מוסר דבר שאינו שלו, וז"ל רש"י לאברהם נאמר כי לך אתננה, ולא הפסוק לזרעך נתתי, וכנראה שקושיתו דע"פ פשוטו של רש"י בש"ס ס"ל כדעת המדרש כנ"ל,

ונראה לומר בפשטות דאדרבא גם בש"ס רש"י לשיטתו

- בלימוד -

בלימוד פשוטן של דברים, וחילוק גדול בין הלשון "לזרעך נתתי" שפי' הבטחת הקב"ה שיתנו לבנ"י בכניסתם לארץ (ועי' פרש"י לך שם, רק שבעה אומות כו') להל' כי לך אתננה, ולכן שהמדובר בע"ז שם לענין האשרות שבא"י שנמסרו עוד לפני בואם של ישראל לארץ, הרי אף שאמירתו של הקב"ה מעשה, הרי בפועל הנתינה היא להזרע שיכנסו לארץ ומכיון שנאמר שם הל' "ירושה היא להם מאבותיהם", וכל הזמן דלפני כניסתם לארץ, הביא רש"י הלשון כי לך אתננה, שניתן לאברהם (ולא רק לזרעו) נוסף על הפשוט דבכתוב זה נאמר קום תהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה שי"ל שנקנה לאברהם ע"י הילוכו, כדעת מ"ד בב"ב ק, א. בחזקה המועלת (כבקו"א שם), וא"כ ידושה היא להם מאבותיהם בפועל וי"ל עוד בזה, בשייכות לתוכן המדובר שם, בהאשרות שהם מחוברים לקרקע ועפמ"ש בתוס' ר"ה שם. עי' פרשת דרכים דרוש ט שנסמן בלקו"ש לך שם. ואכ"מ.

א' מאנ"ש

ח. בגליון ח (כח) אות ה' הקשה דאיך שייך למימר בקידושי ביאה שיהי' ספק דאפשר למלאכה קאמר.

אבל באמת הלא איתא בד' ד, ע"ב מה אמה העברי' שאינה ניקנית בביאה ניקנית בכסף כו', הרי ששייך לומר שאמה העברי' תהא ניקנית בביאה אף שזה למלאכה, ואף שמקשים גם מדבר שאינו שייך כמו בד' ה' ע"א מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומע"ש כו', ואף דבחופה אינו שייך זה הנה זהו דוקא בפירכא שהרי עכ"פ מצינו מעלה שיש בכסף ואין בחופה אבל לעשות ק"ו מדבר שאינו שייך בו זה לכאור' לא שייך.

הרב פנחס קארף

- משפיע בישיבה -

ט. בנוגע למה שהקשה הרב צ.ג. בגליון ח' (כח) על מה שנשים שהיו בנס של חנוכה למה לא חייבות בהלל, כמו שאומרים כמה פעמים שגם הן היו באותו הנס? כבר עמדו בשאלה זו כמה אחרונים ומהם השדי חמד מערכת חנוכה ע' א' רכ"ב סק"ב וז"ל: ותמהני טובא דהלא ודאי כמו דאמרינן דנשים חייבות בנר חנוכה משום דאף הן היו באותו הנס הכי נמי חייבות בהלל דחנוכה מהאי טעמא ... ונראה לי ליישב דאף שחייבות בהלל דחנוכה מכל מקום אינן חייבות לומר כל הלל שתקנו חז"ל לומר על הנס דאף אם אומרים פרק אחד שיזכר בו הודאה והלל על הנסים סגי בהכי כמו בתפילה ... עכ"ל.

- ואולי -

ואולי י"ל שמה שאומרות (או שומעות) הנרות הללו או על הנסים בשעת הדלקת הנרות חנוכה סגי בהכי.

(גם יש להעיר על מה שרצה לתרץ שאלה זו בדעת הרמב"ם משום דהלל בא על נצחון המלחמה ולא שייך זה בנשים) אבל הקשה שבפורים עיקר קריאת המגילה והסעודה הוא גם מצד נצחון המלחמה ואע"פ כן חייבות במשלוח מנות ובכל דיני הפורים משום שגם הם היו בכלל הגזירה) אבל בלקו"ש ח"י שיחת חנוכה ע' 143 (בדעת הרמב"ם) דזה מה שקבעום ועשאום יו"ט בהלל והודאה הוא מצד הנס שהי' בשמן (ולא על הנס המלחמה, שעל זה הי' ענין של יו"ט ושמחה).

ראובן שמואל לפידות
תות"ל 770

י. בהערות וביאורים גליון ח' (כח) הקשה הרב צ.ג. מרש"י מסכת סוכה שכתב שהחיינו ואח"כ שעשה נסים משא"כ לענין מגילה כתוב שעשה נסים ואח"כ שהחיינו ואולי אפשר לבאר קושי' זו בפשטות, ובהקדים ביאורו נביא המחלוקת רב ושמואל במסכת סוכה (לו, א) לגבי ברכה על הסוכה וברכת זמן אם תדיר קודם או חיובא דיומא קודם ופסקינן שם כרב דחיובא דיומא עדיף.

והקשה הב"ח על הטור (באו"ח סימן תרמ"ג) וכן פסק אדה"ז שם שמברך לישיב בסוכה ואח"כ שהחיינו משום שהברכה חוזרת על קידוש היום ועל מצות סוכה ותמוה לו למה נקט טעם חדש הוי לי למימר משום דפסקינן כרב דחיובא דיומא עדיף עיין שם מה שמתרץ ואפשר לומר דהטור סב"ל דבכלל אמרינן דתדיר קודם והא דפסקינן שם כרב אי"ז מצד טעמו של רב (דחיובא דיומא עדיף) אלא מצד טעם שכתב הוא דשהחיינו קאי הן על קידוש היום והן על מצוות סוכה ואולי אפשר לומר שדחקו כך משום קושית התוס' בגמרא סוכה שם ד"ה והלכתא סוכה ואח"כ זמן דבאמת סב"ל דתדיר קודם בכלל ושאני סוכה מצד טעם הנ"ל.

ועיין שאילתות דר' אחאי גאון (שאילתא כ"ו) דנקט גם שהחיינו מקודם ובהעמק שאלה שם מביא דכך הוא במסכת סופרים (פ"כ) ואלא הקשה מהגמ' דסוכה הנ"ל ומתרץ כנ"ל דהא דפסקינן כרב דברכת סוכה קודם היינו לא משום טעמו אלא דברכת זמן חוזרת על שניהם, וממשיך דלכך גם במגילה מברכינן שהחיינו לבסוף משום דסבירא לי' דצריך לכוין בברכת שהחיינו דיום סעודת פורים ומשלוח מנות ומשום הכי מובן היטב למה במגילה כתוב שעשה נסים ואח"כ זמן משא"כ הרואה (שהזמן קאי רק על הנס).

אבל עדיין צ"ע מרש"י דשבת (כג, א) (שהקשה מזה בגליון ט) דנקט שעשה נסים היפוך ממ"ש בסוכה (מו, א) אומר שזמן ואח"כ נס? ואולי אפשר לומר דרש"י מספק ל"י בביאור הפסק כרב אם זהו כטעמו דחיובא דיומא עדיף וכפי שמע בתוס' שם ד"ה הלכתא ולכן גם בחנוכה מברכינן שעשה נסים מקודם (כפי שכתב במסכת שבת) או משום סברת הסור דלעיל (לחרץ קושית התוס') ולכן לישוב בסוכה קודם לזמן, ועפ"י טעם זה מברכינן שהחיינו מקודם כי תדיר קודם ודוקא בסוכה ומגילה מברכינן זמן לבסוף משום טעם הנ"ל דקאי על שניהם. אבל בנ"ח דקאי רק על הנס אמרינן תדיר קודם ולכן בסוכה כתב ברכת שהחיינו מקודם.

נפתלי גרינברג

יא. בגליון ח (כח) אות ז הקשה הרב צ.ג. בסעי' ה' על מה שנסתפק הגר"א אם קטן אכל ביום אחרון של קטנות ובלילה נעשה גדול ועדיין לא נתעכל המזון אם יוצא בברהמ"ז שבירך בקטנותו דעכשיו הוא גדול וחייב מדאורייתא. ולכאורה ליפשוט משו"ע או"ח (קפ"ח) דאם אכל קודם השבת ולא בירך ברהמ"ז עד שהגיע השבת שאינו אומר רצה דבתר התחלה אזלינן?

והנראה לומר ההסבר דקטן שגדל לא שייך בי' לומר בתר התחלה אזלינן, דהנה ברכת המזון, הוא על כל המשך הזמן מתחילת האכילה (לאחר שאכל כזית) עד לאחר העיכול (דהא אם לא בירך עד לאחר העיכול אינו מברך, ועייג"כ הגהות רעק"א שם), וא"כ אם אכל בע"ש ולא בירך עד שהגיע השבת, השאלה היא מה גובר, האם חצי הזמן הראשון ואז א"א רצה או חצי הזמן השני ואמרינן רצה ופסקינן ע"כ הכלל דבתר התחלה אזלינן וזמן ע"ש גובר. משא"כ בקטן שגדל הנה עד שגדל הוא זמן אחד שאז פטור הוא לברך ומשגדל הוא זמן חדש לגמרי וחייב מדאורייתא. כי הנה חיובו ופעולתו של הקטן בקטנותו אינו פועל כלל שינוי בחיובו לכשיגדל כמבואר בר"ה חכ, א. גבי שוטה שנחרפא לענין אכילת מצה דאכילתו כשהוא שוטה אינו פוטר לכושיחלים, וה"ה ממש כקטן (ראה ציונים לתורה להר"י ענגל כלל י"ב) ובנוגע לעניננו הרי קטן שבירך ברהמ"ז בקטנותו אין לזה פעולה אזמן שגדל, וא"כ משגדל חל עליו חיוב חדש.

ועתה אם אכל בקטנותו וגדל, השאלה היא, האם העיכול לבד מספיק לחיובו בברהמ"ז (ובמילא יברך גם על זמן האכילה), או נימא דעל עיכול לבד אין מברכים (ואשעת אכילה שהי' קטן בירך כבר מדרבנן), ולא שייך לומר בתר התחלה אזלינן כי ההתחלה כאן בנוגע לעניננו מתחיל משגדל.

שניאור זלמן איידעלמאן

- מקץ - זאת חנוכה ה'תש"מ -

יב. בגליון ח (כח) מקשה הרב צבי גינזבורג על המבואר בלקו"ש ח"ט בענין ולא תשים דמים בביתך הנא' במצות מעקה, וכתב שם בהערה 78 וז"ל: אבל מצד ההלכה - ה"ז ציווי בפ"ע ועפי"ז מובן הא דמברכין על עשיית מעקה אף ש"דברים שהן משום סכנה אין מברכין עליהם".

והקשה הנ"ל דאף שהוא ציווי בפ"ע, מ"מ סוכ"ס הטעם לעשיית מעקה הוא מצד הסכנה עיי"ש.

ולא הבנתי שאלתו כי מאחר שאומרים שולא תשים דמים אינו טעם לעשיית מעקה א"כ הרי הטעם לעשיית מעקה אינו מפני הסכנה (ולא תשים דמים) כ"א הוא מצוה בפ"ע אלא שיש בזה ג"כ הלאו דולא תשים דמים אבל זהו כבר ציווי בפ"ע,

ועי' ג"כ בלקו"ש ח"ב פ' תצא ששם הוא באריכות

יותר.

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

לזכות

כ"ק אדמריד שליטי"א

יחזק השי"ת בריאותו ויארזך ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות
וינהיג את כל ישראל בכלל ואת איש בפרט בהצלחה
מרובה ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש.

נדפס על ידי

החתן הרב החמים אלי"ש

והכלה מרת עלקא שדה תח"י

מסוסוב

ליום נישואיהם בשעמומו"צ

יום ה' ז' טבת ה'תש"מ